

MEMÒRIA D'ACTIVITATS DE LA SECCIÓ DE LLENGUA I LLITERATURA VALENCIANES LLUÍS FULLANA DURANT L'ANY 2024

La Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes Lluís Fullana Mira ha celebrat, excepte en agost, reunió ordinària mensual. Esta continuïtat únicament s'ha vist interrompuda per l'irreparable pèrdua d'En Voro López Verdejo, director d'esta Secció, el 22 de febrer de 2024, pèrdua que deplorem profundament.

Propost per la Junta General de la Real Acadèmia del 24 d'abril de 2024, pren possessió com a director d'esta En Ll. Penyarroja Torrejón en la sessió ordinària del 30 de maig de 2024. Ademés, durant l'any 2024, la Secció ha incorporat a tres nous membres: En Xaverio Ballester (acadèmic de número), En Rafael Pastor i En Toni Perelló, agregats col·laboradors.

Durant este temps la Secció ha dut a terme una llarga sèrie d'activitats, entre les que destaquen les següents:

1. Activitats internes

COMISSIÓ DE LEXICOGRAFIA

Estudi i discussió del lèxic valencià en les variants diatòpiques, diacròniques, diastràtiques i diafàsiques, i implementació del contingut del *Diccionari General de la Llengua Valenciana* dirigit per Voro López. Concretament, des de l'1 de gener de l'any 2024 fins al 31 de desembre del mateix any, s'han introduït 158 noves paraules i s'han fet 928 modificacions, principalment, introduccions de nous significats per als vocables ja existents.

Actualment, la comissió informàtica dirigida per l'agregat col·laborador En Bernat Arlandis s'encarrega del manteniment i actualització del *Diccionari* en la web, a on rep vora un milló de consultes anuals.

Respecte del *Diccionari Ortogràfic Bilingüe Valencià-Castellà/Castellà-Valencià*, per al mateix període s'han introduït 370 noves entrades i se n'han modificat 2.164, sobretot completant equivalències i afegint acepcions. En este sentit, destaca el treball d'actualització de neologismes i paraules tècniques per a mantindre el valencià com a llengua de cultura, apta per a tots els usos i funcions en la societat actual.

Aixina, per eixemple, s'han aprovat tèrmins necessaris per a expressar conceptes adequats a les noves realitats del món que nos volta, com ara *turistificació*, *gentrificació*, *filó de mercat* (equivalent al castellà, *nicho de mercado*), *aliment de quilòmetre zero*; *vesprejar* i *vesprejada*, pronunciada "vesprejà" (equivalents dels castellans, que estan ara tan de moda, *tardear* i *tardeo*) o *dana*, de tan trista actualitat per als valencians.

Se n'han creat uns atres com ara *matalapet* (en castellà *colchoneta*); *calaix de càrrega* per a una impressora (cast. *bandeja de carga*); *procrastinar*; *sobreprà* i *sobrepanet*, per analogia en *entrepà*, (en castellà, *montadito*); *chime* (sigla de *chicoteta* i *mijana empresa*); *agranada policial* o *batuda policial*; *pa de pita*; *bonsai*; *sensepapers*, per a nomenar ad algú que residix il·legalment en un país; *fer espòiler* o *desbudellar* un llibre o una pel·lícula, quan se conta inoportunament el final; *preparat*, per eixemple, *preparat de puchero*, per a la platera que es ven en un supermercat i que conté els ingredients necessaris per a guisar un determinat plat (en castellà, *arreglo de cocido*), etcètera; en est àmbit destaca el projecte de col·laboració de la nostra Secció en la plataforma de l'Observatori de

la Llengua Valenciana, que a través del seu apartat *La Paraula del Dia*, difon moltes d'estes noves introduccions per a que els usuaris de la llengua valenciana les coneguen i les puguen incorporar a la seua vida quotidiana.

S'han arreplegat també paraules pròpies de diverses zones del domini llingüístic valencià, algunes d'elles no testimoniades en cap atre diccionari (*tastet*, espècie de canapé cobert de pasta d'embotit, propi de la zona d'Alcoy) o *pisterec*, usada en algunes comarques castellonenques, que presenta la particularitat de que es pronuncia en dos es obertes, reflectint d'esta manera a través de la fonètica el fort valor expressiu del seu significat ("persona de poca substància"); paraules pròpies dels oficis tradicionals valencians que s'estan perdent: *llemucha* (fanc fi que queda entre els dits de l'oller quan està torneiant les peces; o *cappatró* (unitat antiga de mesura de l'aigua del rec); locucions i frases fetes populars valencianes: *no parar el cuc*, insistir molt en un assumt; *cansat com un agranador*, equivalent del castellà *cansado como un mulo*; o *¡per a tu l'abadejo!*, indicant que se li dona la raó ad algú no perque la tinga, sino perque no se tenen ganes de discutir en ell.

En quant al *Diccionari Bilingüe*, la comissió encapçalada per Toni Perelló ha treballat en l'introducció de nous térmens i, molt particularment, s'ha encarregat de completar les entrades ya existents, afegint expressions, frases fetes i numerosos matisos i especificacions a les equivalències que ya arreplegava l'obra. Aixina, per a la entrada "menos", l'anterior equivalència que es donava era "menos: *adv.* manco, menys // **al** ~, a lo manco // **venir a** ~, vindre a menys // **a** ~ **de su valor o precio**, a menyscapte. // **menos mal**, encara cóm". L'entrada s'ha anat completant, ordenant i matisant fins a quedar aixina:

"menos: *adv.* manco, menys, més poc. // **a** ~ **de su valor o precio**, a menyscapte. // **a** ~ **que**, a menys que, llevat que, si no és que, a no ser que. // **al** ~, a lo manco, almanco, almenys. // **aún** ~, encara menys, encara manco. // **cuanto** ~..., quant menys..., quant manco..., quant més poc.... // **echar de** ~, trobar a faltar. // **en** ~ **de nada**, més pronte que canta un gall, en un tanca i obri. // **lo** ~, lo manco. // **lo** ~ **que**, lo mínim que, lo menys que, lo manco que. // **¡~ mal!**, ¡encara cóm! // **~ mal que**, encara com, encara com que, valga que, gràcies que, sòrt que. // **nada** ~, ni més ni manco. // **ni mucho** ~, ni de bon tros. // **no poder** ~ **de**, no poder deixar de. // **poco** ~ **que**, pràcticament, casi. // **por lo** ~, a lo manco, almanco, almenys. // **por** ~ **de nada**, per un tres i no res. // **ser lo de** ~, no tindre importància. // **ya será** ~, no serà tant. // **venir a** ~, anar al menys, anar a pèrdua".

Un atre eixemple, l'equivalència inicial "cuento: *subs. m.* conte, rondalla, rondall, contalla. // gaita, falòria. // romanç. // **colorín colorado este** ~ **se ha acabado**, conte contat ya s'ha acabat" s'ha completat d'esta manera:

subs. m. conte, rondalla, rondall, contalla, contarella (*relato*). // gaita, falòria (*pretexto*). // **a** ~ **de**, a propòsit de. // **a** ~ **de qué**, per quins cinc sous, a quin sant. // **aplicarse el** ~, prendre model. // **aplicate el cuento**, quan la barba de ton veí veges afaitar, posa la teua a arremullar. // **colorín colorado este** ~ **se ha acabado**, conte contat ya s'ha acabat. // **~ chino**, mantàfula. // **cuentos**, romanços, gaites, falòries. // **cuentos de viejas**, rondalles a vora fòc. // **degollar el** ~, trencar el dir. // **dejarse (o quitarse) de cuentos**, deixar-se de romanços (o històries). // **destripar el** ~, desbudellar el conte (*hacer espóiler*). // **el** ~ **de nunca acabar**, el conte de l'enfadós. // **en** ~ **de**, en conte de, en lloc de. // **en todo** ~, rode per a on rode (*sea lo que fuere*). // **es** ~ **largo**, és llarc de contar. // **ese es el** ~, eixa és la cosa. // **eso es el cuento de la lechera**, això són castells en l'aire. // **ir con el** ~, charrar-ho. // **no me vengas con cuentos**, no em vingues en romanços (o històries). // **no venir a** ~, no fer al cas. // **poner en cuentos**, posar en perill (o risc). // **saber (alguien) su** ~, saber (algú) de qué parla (o

a qué es referix). //tener (o echar) mucho ~, fer comèdia. //tiene más ~ que Calleja, sap més que li han ensenyat, sap més que l'oli de tenda. //traer a ~, traure a rogle. //venir con cuentos, vindre en romanços (o històries)".

Per la seua banda, l'agregat colaborador N'Antoni Ruiz Negre ha continuat ampliant el *Diccionari de sinònims, afins i antònims*, del qual és autor, afegint les principals noves entrades que s'han incorporat als diccionaris *Bilingüe* i *General*.

COMISSIÓ DE GRAMÀTICA

Revisió i actualisació de la *Nova Gramàtica de la Llengua Valenciana* de la qual enguany fem el dècim aniversari.

Investigació i noves aportacions a la Gramàtica Històrica de la llengua. Aplicació de noves metodologies a la descripció fonomorfosintàctica.

COMISSIÓ DE TEXTS LLITÚRGICS

Seguiment crític de les publicacions digitals de la AVL o de les produccions en paper de l'Arquebisbat de València en l'àmbit de la pastoral llitúrgica: rituals de sacraments, ordinari de la Missa, leccionaris i cicles de llectures, etcétera. Impuls de la llitúrgia en la autèntica llengua valenciana.

Destaca especialment la participació en la 3ª edició de la magnífica versió que Josep Alminyana Vallés i Lluís Alcon Edo feren dels *Quatre Evangelis en llengua valenciana*, aprovada per la Comissió Permanent de la Conferència Episcopal Espanyola. En este tercera versió han participat com a coordinadors l'acadèmic numerari Òscar Rueda i l'agregat colaborador Miquel Antoni Estellés.

COMISSIÓ DE TOPONÍMIA

S'ha encarregat de l'investigació, estudi, adequació ortogràfica i discussió de casos problemàtics de la toponímia valenciana, especialment de la macrotoponímia o toponímia major. S'han fixat aixina topònims com *Asuévar*, en ve baixa, d'acort en la pronunciació valenciana; o *Castellfabip*, en conte de *Castielfabip*, i *Cervera* en conte de la forma creada per Sanchis Guarnier *Cervera del Maestrat*; igualment, s'ha afegit el gentilici *calijons* al ya inclòs en la Gramàtica *calijans*, per als habitants de *Càlig*, entre unes atres modificacions.

La comissió s'ha ocupat igualment de controvèrsies denominatives, com ara a través del documentadíssim informe de Penyarroja sobre el municipi de Moncada, infaustament canviat des de l'oficialitat per un arbitrari i inventat "Montcada".

Destaquen també les investigacions i les gestions fetes per Miquel Antoni Estellés respecte del nom dels habitants de Godella, que han donat el seu fruit, de manera que la AVL ha acabat per reconèixer com a terme correcte *godeller*, que en realitat és la forma real del gentilici, junt a *godellà*, i no *godellenc*, forma que, a pesar de totes les evidències, encara continua privilegiant la AVL.

COMISSIÓ DE LLITERATURA

S'ha ocupat de l'investigació i divulgació del patrimoni lliterari valencià. La seua faena inclou promoció d'edicions, traduccions de clàssics i impuls de la creació lliterària en valencià.

Toca senyalar, ademés, l'elaboració d'un corpus lexicogramatical a partir de la documentació valenciana, bàsic per a la fonamentació històrica dels usos, concretament onomàstics o gramaticals.

Igualment, el seguiment i l'estudi crític de les disposicions emanades de l'Administració valenciana en allò que afecte al concepte, us i codificació del valencià, el darrer eixemple de les quals són els incomprensibles *Criteris lingüístics de l'Administració de la Generalitat* (publicats en el *DOGV* del 2 de maig de 2024).

COMISSIÓ DE LLIBRES DE TEXT

Òscar Rueda i Toni Perelló estan col·laborant en la revisió dels llibres de text que està elaborant el claustre de professors de Lo Rat Penat per al seus cursos de Llengua Valenciana.

2. Activitats externes i projectes

Per orde cronològic

-Publicació de l'article "*La manipulació del relat sobre l'orige del valencià*" en la pàgina web *Cultura Valenciana*, en giner de 2024, per part del director de la Secció, Ll. Penyarroja.

-Edició del llibre *Toponimia valenciana (provincia de Castellón). Documentación y estudio crítico-etimológico de mil topónimos de ambas áreas de predominio lingüístico* publicat en Còrdova per l'editorial Almuzara en giner de 2024. Obra del director de la Secció, Ll. Penyarroja.

-Conferència presentació pel mateix acadèmic del dit llibre, baix el títol: "Toponímia castellanenca i toponímia valenciana" el 23 de febrer de 2024, en Vall d'Uxó, en un acte organitzat per l'Associació Arqueològica de La Vall.

-Elaboració de l'*Informe sobre el topònim Camp de Mirra i el «Tractat d'Almizra»*, del 13 de març de 2024 per part de l'acadèmic Ll. Penyarroja.

-Participació en la Fira del llibre de València 2024, celebrada en els Jardins del Real, en diverses activitats com la firma i presentació de llibres o l'intervenció en la taula redona "Un debat sobre el model lliterari valencià i la seua visibilitat a nivell estatal i internacional" (1 de maig) dels acadèmics numeraris Òscar Rueda i Miquel Àngel Lledó, junt en Pau Giner (Lo Rat Penat) i Lluís Gómez (editor).

-Conferència "¿Burriana o Borriana? Reflexions sobre la toponímia castellanenca" el 22 d'abril, per part de Ll. Penyarroja, acadèmic numerari.

-Conferència "Crònica d'un Llingüicidi: la AVL", impartida el 24 d'abril per part de Xaverio Ballester, dins del cicle "Desmuntant la AVL", organitzat per Lo Rat Penat.

-Conferència "La llengua valenciana en el conjunt de les llengües romàniques", el 25 d'abril, en la casa de cultura de Torrent, dins de la Setmana de la Llengua, per part de Miquel Àngel Lledó.

-Conferència "Anfós Ramon i Garcia. Centenari d'un poeta en llengua valenciana", al sendemà, dins del mateix cicle de conferències, per Òscar Rueda.

-Conferència “Nuevas perspectivas de la historia lingüística de España”, impartida l’11 de maig en l’Escola Oficial d’Idiomes de València per part de l’acadèmic Ll. Penyarroja.

-Publicació de l’*Informe sobre el topònim Alaquàs* el 3 de juliol pel mateix director de la Secció.

-Edició de *Repeixcant. Estudis de llengua valenciana* en agost de 2024 per l’acadèmic Xaverio Ballester.

-Publicació del *Diccionari de locucions en Llengua Valenciana i els seus equivalents en castellà* en dos volums, obra de l’acadèmic numerari Voro López Verdejo, que conté més de setmil locucions valencianes, junt a la seua definició i la seua correspondència en el castellà. L’autor, abans de faltar deixà una primera versió revisada, que es va publicar a finals de l’any passat, baix la coordinació i supervisió del propi Òscar Rueda i de Toni Perelló.

-Treballs de reedició del llibre *L’història d’Aleixandre* a càrrec de Rafel Pastor Cantizano: continuen en marcha els treballs de transcripció, revisió i estudi de la clàssica traducció a la llengua valenciana de Lluís Fenollet per a la seua reedició en col·laboració en *L’Oronella*, en eixida prevista a lo llarg d’enguany.

Treballs de divulgació de l’acadèmic Xaverio Ballester

-“Anonymus Valentinus”, revista *Renaiximent*, número 49, gener–febrer de 2024.

-“¿Quí defén el valencià?”, article en *Las Provincias*.

-“Kafissos dadacça”, revista *Renaiximent*, número 50.

-“Açoch i possiblement Sueca”, *Renaiximent*, 51.

-“Vindicació de Peris Celda”, *Renaiximent*, 52.

“Açò, això. Allò”, *Renaiximent*, 53.

Treballs de divulgació de l’acadèmic Ll. Penyarroja

“La ‘Comunitat científica’ i la llengua de València”, *Las Provincias*, 22-03-24.

“Norma llingüística i llitúrgia en valencià”, *Las Provincias*, 5-05-24.

“Criteris llingüístics de la Generalitat: un brindis al sol”, *Las Provincias*, 27-07- 2024.

Participació en congressos internacionals

Els membres de la Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes han participat també en diversos congressos internacionals en el quals han presentat treballs sobre diferents aspectes del valencià, com ara, la comunicació “Alcàntera, Alcàsser, Almàssera” en el III Congrés Internacional Toponomasticon Hispaniæ, celebrat en l’Universitat de València en abril de 2024, per part de Xaverio Ballester, membre aixina mateix de la comissió organitzadora de l’event.

O atres dos comunicacions recents que han contat en la col·laboració financera del Patronat de la RACV:

-“A Cognitive Approach to Ne Pronoun in the Romance languages”, presentada per part de Miquel A. Lledó en el congrés Cognitive Linguistics in the year 2024, celebrat en Katowice, Polònia, del 18 al 20 de setembre de 2024.

-“Los relativos en valenciano: una aproximación cognitiva”, de Miquel Àngel Lledó en el marc de la 13th International Conference of the Spanish Cognitive Linguistics Association, celebrada en Granada del 25 al 27 de setembre de 2024.